TEODOR MAZILU

O sărbătoare princiară

Personajele

(în ordinea intrării în scenă)

NEMEȘ 60 de ani
VARGA 53 de ani
IULIANA 45 de ani
APOLONIA 18 ani

Un apartament cu vedere largă spre stradă.

NEMEŞ: Eu zic să staţi aici, înălţimea-voastră, de aici se vede admirabil. De dimineaţă, de când m-am trezit, nu m-am gândit decât la asta, unde să staţi ca să vedeţi cât mai bine. Doamne, ce frumos o să fie…

VARGA: Da, Nemeş, ai dreptate. O să fie foarte frumos. Cu acest prilej îl voi vedea şi pe consilierul Vienei, sfetnicul împăratului, mâna lui dreaptă, uite cum are Dumnezeu grijă de toate. Mă simt încă tânăr, afacerile merg binişor, dreptatea triumfă, rinichii nu mă încearcă, de femei n-am nevoie, e foarte bine, Nemeş. Cred că de aici o să avem o privelişte minunată, n-o să ne scape nimic. N-aş vrea să pierd un asemenea spectacol. Toată lumea vorbeşte de spectacolul ăsta ca de o sărbătoare princiară, mai frumoasă ca un bal la curtea împăratului. Crezi că locul ăsta e cel mai potrivit? *(Deschide fereastra şi se uită împrejur.)* La un spectacol, dacă n-ai un loc bun, şi Sofocle ţi se pare plicticos.

NICMEŞ: Se poate, excelenţă?! Avem o perspectivă admirabilă. Toată lumea ne invidiază că noi o să-i vedem drept din faţă, nu din profil, cum îi vor vedea alţii.

VARGA: Ai dreptate, se vede admirabil. În timp ce ei se vor chinui pe roată, vom putea bea şi un vin. Cu ajutorul lui Dumnezeu, mai născocim şi cugetări

adânci... Orice moarte care nu-i a ta e un lucru frumos.

NEMEŞ: Am pregătit un vin roşu, excelenţă...

VARGA: De ce te lauzi cu slugărnicia ta ca şi cum n-ai fi plătit pentru asta!... *(Îl loveşte brusc peste faţă.)* Câine!

NEMEŞ: Loviţi-mă, excelenţă, loviţi-mă! Nu vă sfiiţi, excelenţă, nu vă temeţi că din când în când mai gem. Nu luaţi în seamă bocetele mele. Prin dumneavoastră loveşte mânia bunului Dumnezeu. Datoria dumneavoastră e să loviţi, datoria mea e să rabd. Domnul a dat, Domnul a luat, fie numele Domnului binecuvântat. *(După o pauză*, *mângâindu-şi obrazul.)* Aţi slăbit, excelenţă, degeaba, nu mai simt nimic. V-aş putea aduce biciul. Să vă aduc biciul, excelenţă?

VARGA: Nici nu ştiu de ce te-am lovit... Slugărnicia ta mă scârbeşte... Eşti atât de puhav şi atât de mort, încât zadarnic te-aş lovi. Tu nici nu exişti. Nemeş, eşti numai un duh al răului... Mi-e scârbă de tine, n-ai încercat s-o salvezi pe Apolonia. Nu ştiu de ce cred eu că-i datoria mea să-mi fie scârbă de tine... Când am fost silit să plec în faţa furiei iobagilor, ţi-am încredinţat nu numai averea mea, ci şi demnitatea mea şi onoarea fiicei mele.

NEMEŞ: A fost o nebunie, excelenţă, de-acolo, de la Viena,. N-aveaţi cum să ştiţi ce nebunie a fost. Iobagii îşi aşezau coroane pe frunte şi se jucau de-a împăraţii... Da, da, excelenţă, eu cu ochii mei bătrâni şi vicleni am văzut un iobag cu o coroană pe frunte... Răpeau fiicele de nobili şi le făceau muierile lor...

VARGA: Ştiu asta, Nemeş. La Viena se ştie totul. Ţi-am spus să ai grijă de Apolonia, să n-o laşi să fie batjocorită. Ai lăsat-o să ajungă femeia unui iobag. Vreau să fiu bun, Nemeş. Vreau să fiu ban fiindcă mi-ai fost un câine credincios, fiindcă eşti bătrân şi slugarnic. Şi de un slugarnic, chiar de un slugarnic cu un picior în groapă, te desparţi anevoie. Aş vrea să te iert, Nemeş. Spune-mi tu, ce să fac ca să te iert? Spune-mi tu, ce să

fac ca să scap de povara asta?

NEMEŞ: De ce să mă iertaţi? Nu mă iertaţi, excelenţă. Treaba înălţimii-voastre pe această lume e să fiţi necruţător şi treaba mea pe această lume este să socot necruţarea înălţimii-voastre drept mânia lui Dumnezeu.

VARGA *(cu o dureroasă tandreţe):* Dragul meu câine, singurul meu câine credincios, câinele meu dat de Dumnezeu, nu mă înfuria, nu fi mai ager decât îţi cere slujba.

NEMEŞ: De aici se vede foarte bine execuţia. Ce răi am ajuns dacă numai moartea altora ne mai scoate din amorţeală. Nu pângăriţi această sărbătoare prin bicisnice mustrări de cuget!…

VAEGA: Câine! Câine-lup cu coadă de filosof! De ce n-ai apărat-o pe Apolonia? De ce n-ai apărat-o pe singura mea fiică? De ce n-ai apărat pe singurul om viu în această lume de idioţi şi de morţi? Toţi suntem morţi. Şi eu sunt mort în ţânţoşenia mea idioată, nu vezi că am nişte ochi de mort?! Şi nevastă-mea e moartă în zbenguiala ei fătarnică şi zadarnică. Şi tu eşti mort, slugă vicleană, cu aere de Diogene… Şi era un om viu, un singur om viu, şi acestui om i-aţi făcut de petrecanie. Cine ţi-a dat dreptul să-mi calci porunca? Cine ţi-a dat dreptul să nu-mi asculţi ruga? Spune deschis ce gândeşti, spune-mi adevărul!

NEMEŞ: Toţi oamenii vor adevărul în nădejdea că adevărul e o gălușcă pe care o vor înghiţi cu plăcere. E obosi, tor şi zadarnic să vorbim deschis, înălţimea-voastră dar am să vă fac hatârul. Înălţimea-voastră mi-a dat poruncă să o înlătur pe Apolonia. Înălţimea-voastră mi-a dat poruncă să nimicesc singurul om viu care mai trăia printre noi.

VARGA: Minţi, Nemeş! Vrei să pui pe umerii mei asemenea mârşăvie? Nu ţi-am dat eu poruncă, nu eram nebun să-ţi cer să-mi ucizi fiica.

NEMEŞ: Sigur că nu, excelenţa-voastră. Sigur că nu mi-aţi

spus s-o ucid pe Apolonia. Cum o să spuneţi dumneavoastră asemenea cuvinte infame, un bărbat legănat de cultură şi mângâiat de Platon? Dumneavoastră nu vă ocupaţi cu treburi murdare, partea întunecată a sufletului o încredinţaţi slugilor. Slugile fac treburile murdare, stăpânii se ocupă de Dumnezeu. Eu vă cunosc, înălţimea-voastră, v-am ţinut în braţe când eraţi un ţânc, v-am dus la şcoală, v-am pregătit patul în noaptea nunţii. Decât să ştiţi că Apolonia a trăit cu un iobag fără nicio remuşcare, mai bine îi voiaţi moartea. Aveaţi nevoie de o martiră, să vă lăudaţi cu jertfa ei în faţa împăratului, uite, toate târfele de nobiliţe s-au tăvălit cu iobagii ca şi cum ar fi prinţi de rang înalt, numai fata mea n-a îndurat ruşinea. Aveaţi nevoie de această lăudăroşenie neghioabă şi zadarnică. Pentru un surâs al împăraţii lui sunteţi în stare să vă ucideţi şi mama... Şi eu v-am citit în suflet această dorinţă şi ca o slugă credincioasă v-am împlinit dorinţa.

VARGA: Aşa-i, Nemeş...

NEMEŞ: Aşa-i, înălţimea-voastră.

VARGA: Dacă erai om, nu-mi îndeplineai dorinţa, nemernicule, chiar dacă plăteai cu viaţa această împotrivire. *(După o pauză.)* Ce bine era dacă nu eram fătarnic... Ce bine era dacă Iuliana mă iubea, ce bine era dacă eram eu împăratul.

NEMEŞ: Am şi eu nevastă şi şapte copii, nemernicia nu m-a împiedicat să-mi placă gânguritul ţâncilor. N- aveaţi dreptul să mă împroşcaţi cu ocară, mi-am făcut datoria şi chiar vă rog să-mi daţi răsplata făgăduită. Când ai şapte copilaşi, nu poţi să fii nemernic fără răsplată. Chiar şi Iuda l-a vândut pe Hristos pentru treizeci de arginţi, nu-i mult, dar tot e ceva. Şi lăsaţi remuşcările, înălţimea-voastră, pe seama proştilor şi a fătarnicilor... Ce rost au zbaterile astea?!... Cine ştie, Apolonia e poate în braţele Maicii Domnului, iar dumneavoastră vă

chinuiţi zadarnic. Să mulţumiţi lui Dumnezeu că averea nu v-a fost irosită, iar. Răsculaţii au fost pedepsiţi... Uite, încep pregătirile, înălţimea-voastră. De-aici se vede admirabil. Toţi vecinii or să crape de ciudă şi o să ceară şi ei să stea aici. Să nu daţi voie nimănui, înălţimea-voastră...

VARGA *(se duce din nou la fereastră):* Ai dreptate. De aici se vede admirabil. Cheamă pe nevastă-mea, să se bucure şi ea. Să ne bucurăm cu toţii... *(Nemeş iese şi revine însoţit de Iuliana.)*

IULIANA: Bună dimineaţa, dragul meu. *(Îl sărută pe frunte.)* Arăţi foarte tânăr astăzi... Of, bine că te-am sărutat pe frunte şi-am scăpat şi de povara asta!...

VARGA: Da, azi mă simt înviorat când rinichii nu mă dor şi dreptatea triumfă. *(Se duce lângă fereastră.)* Dacă tragem puţin fotoliul lângă fereastră, o să fie şi mai bine...

IULIANA: Vai, e foarte plăcut, când dreptatea triumfă, dar Nemeş a încărcat soba peste măsură, e o zăpuşeală îngrozitoare. O, Doamne, e bine că triumfă dreptatea, e bine că oamenii se întorc la vechile rânduieli, dar e foarte cald. Nu găseşti că e foarte cald?

VARGA: Admirabil se vede de aici, admirabil.

IULIANA: Admirabil se vede de aici, admirabil.

VARGA: O, Doamne, cu ce durere am aşteptat clipa asta binecuvântată, credeam că n-am s-o mai ajung, vlăguit pe patul de moarte dacă aş fi fost şi tot m-aş fi târât să văd spectacolul. Simt că moartea lor se strecoară în mine şi se preschimbă în viaţă, atât de mult i-am urât. Numai pe tine, când m-ai înşelat cu franţuzul ăla molâu, te-am mai urât cum îi urăsc pe aceşti iobagi.

IULIANA: E mult de atunci. Ce rost are?

VAKGA: Cum, ce rost are? N-are niciun rost...

IULIANA: Dacă ai şti câţi ne invidiază fiindcă de la noi se vede atât de bine execuţia, toţi ne invidiază pentru asta, dar n-o să primim niciun musafir. E totuşi o

execuţie, nu spectacol de bâlci. *(Îşi dă cu părerea.)* Poate că n-ar trebui să fim răi... Poate că ar trebui să ne doară suferinţa altora... Poate că ar trebui să aprindem o lumânare pentru sufletele lor. Nu ştiu, stau aşa şi mă zbat şi eu cu mintea mea de femeie. Ce spui, Varga, n-ar trebui să fim mai buni?

VARGA: Admirabil se vede de aici, admirabil. Împăratul s-a mişcat greu, dar a dat o pedeapsă demnă de măreţia lui... Eşti nebună?! Vrei să aprindem o lumânare la căpătâiul celor mai răi dintre duşmani?

IULIANA: Ei, am spus şi eu aşa. N-o să le aprindem o lumânare cum vreau eu, o să le sorbim moartea cum vrei tu, n-are rost să ne supărăm pentru o prostie ca asta... Am să fac cum vrei tu, dragul meu, las în seama ta trăirea mea din aceste clipe. Ia sufletul meu şi descurcă-te! Mie mi-e lene. Aş vrea ceva dulce.

VARGA: O să luăm masa după aceea... Oare ce-or fi făcând ei în timpul ăsta? La ce s-or fi gândind?

IULIANA: Asta aş vrea să ştiu şi eu. *(Brusc, se revoltă împotriva acestui sentimentalism mecanic.)* De fapt, n-aş vrea să ştiu... Nici tu n-ai vrea să ştii... La ce se poate gândi omul înainte de moarte?... Mai speră şi el într-o minune, cum am sperat şi noi într-o minune, cum speră toţi muritorii într-o minune. Tu ai de gând să mă ţii nemâncată?

VARGA: Am şi eu o clipă de evlavie în faţa morţii şi vrei să mi-o strici cu pofta ta de mâncare!... Cred că se spovedesc acum.

IULIANA: Între evlavia ta în faţa morţii şi pofta mea de mâncare nu e nicio deosebire. Sigur că se spovedesc. Nu înţeleg de ce durează atâta, aş vrea odată să-i văd traşi pe roată, să sufăr în tăcere, să se termine odată cu toată povestea asta. Ce idee pedantă să-i tragă pe roată! Mai bine îi spânzura împăratul, dura mai puţin...

VARGA: Trasul pe roată e mult mai impunător, e un exemplu. Cum dracu nu pricepi că trasul pe roată e mai

impunător?

IULIANA: O fi mai impunător, dar durează prea mult... Iată, au sosit... Par destul de liniştiţi. Nu le e frică de moarte, spectacolul n-are niciun haz. Dacă stai să te gândeşti, e destul de îngrozitor să fii tras pe roată... A, nu pot să mă uit la această barbarie zadarnică...

VARGA: Eu am să mă uit. E datoria mea să mă uit. E datoria mea să le sorb groaza picătură cu picătură. Dar nu le e frică, nu vor să mă desfete cu frica lor. Ticăloşii! Nu le e frică de moarte... Ticăloşii!...

IULIANA: Mă oboseşte atâta ură. Cred că nu urăsc pe nimeni. Din pricina binecuvântatei mele trândăvii.

VARGA: Eu am să mă uit.

IULIANA: N-are niciun rost să te mânjeşti cu priveliştea asta. Vrei s-o aşezi lângă decoraţiile primite, oraşele văzute şi femeile cărora le-ai sucit capul?

VARGA: Da! Uită-te şi tu!...

IULIANA: Nu. Aş vrea să dorm, zile şi nopţi întregi aş vrea să dorm. Aş vrea să dorm, săptămâni şi luni întregi aş vrea să dorm.

VARGA *(o trage cu forţa spre fereastră):* Priveşte şi tu! Fii şi tu părtaşă la crimă! Ei au batjocorit-o pe Apolonia! Priveşte şi tu!

IULIANA *(se desprinde din braţele lui Varga):* Ajunge! Au murit, dragul meu, ajunge. Dumnezeu să-i ierte! Dumnezeu să-i ierte, s-o primească în braţele lui pe Apolonia, Dumnezeu să ne ierte şi pe noi. Amin...

VARGA: N-a fost spectacolul pe care l-am aşteptat, dar fie şi aşa. Da, răzbunarea s-a săvârşit. De aici, de la fereastra noastră, execuţia s-a văzut admirabil. *(Brusc, devine patetic.)* Dar Apolonia nu mai există. Nici nimicnicia noastră, nici măreţia lui Dumnezeu n-o mai poate învia.

IULIANA: Da, ai dreptate. Apolonia nu mai există printre noi.

VARGA: Şi atunci ce facem cu această dreptate searbădă,

care a triumfat? A trebuit să se săvârşească şi numai, cu preţul ăsta i-am înţeles zădărnicia. O să ne umple zilele această dreptate searbădă? Ce-o să facem, draga mea nevastă, cu această dreptate? Nu observi că e la fel de trist ca şi pe vremea nedreptăţii? Nu observi că şi acum, în ziua răzbunării, cerul e tot întunecat, tu tot făţarnică, iar eu tot idiot? Cu ce ne-a schimbat această răzbunare împlinită? Ce soare ne-a adus această împlinire idioată?

IULIANA: A, nu mă tulbura, dragul meu. Eu mă pregătisem să mă rog pentru sufletele răposaţilor, şi am să mă ţin cu dinţii de această durere şi n-am să mă ocup de altele. Tu-mi bagi pe gât durerile tale, mă îndopi ca pe o gâscă cu vaietele tale şi mă sileşti şi pe mine să sufăr pentru ele...

VARGA: Apolonia nu mai e printre noi.

IULIANA: Mă oboseşti, dragul meu. Mi-ai spus asta de nu ştiu câte ori până acum. Silă mi-a fost întotdeauna de bărbaţii care bat câmpii! Decât un pisălog, mai bine un cocoşat. Uite, îţi vând o taină femeiască. Ştiu şi eu, doar a fost fiica mea, eu am născut-o. Ştiu că a murit... Dar după ce în sufletul meu s-a aşternut resemnarea, de ce vrei să mă chinuieşti iarăşi? De ce-mi dai mereu chinurile tale? De ce mă chinuieşti mereu cu suferinţele tale târzii şi făţarnice? Nimic n-ai înţeles din viaţă, nimic... Tu n-ai văzut nici soarele, nici iarba, nici trupul femeii, n-ai simţit nimicii stat într-un colţ şi ai ronţăit ca un câine coada, vanităţii tale bezmetice.

VARGA *(singur în măreţia lui):* Apolonia nu mai e printre noi...

IULIANA: Mereu te ascunzi într-o durere, făţarnică şi măreaţă. Apolonia nu mai e printre noi. *(Tare.)* Ştiu şi eu că Apolonia nu mai e printre noi! Ştiu şi eu că s-a lăfăit în braţele unui iobag, iar acum se lăfăie în braţele sfântului Gheorghe. A murit Apolonia. Bine. Am aflat, am plâns, l-am blestemat pe Dumnezeu. I-am

blestemat pe iobagi. Gata, ajunge!

VARGA: Ar trebui să te duci să te schimbi. Consilierul Vienei o să ne onoreze cu prezenţa domniei-sale.

IULIANA: Mă doare în fund de o asemenea onoare. Cine ştie ce şmecherii mai pui la cale! Eşti în stare să mă arunci în braţele lui, o, nu te înfuria, n-am spus că asta-i o nenorocire. O dată ajunsă în braţele slăbănoage ale Consilierului, mă descurc eu. Să vedem cum o să se descurce el... A, nu ridica spre mine privirea asta de bou inteligent, de vită care îşi ridică ochii spre soare. Ştiu că e o glumă proastă. Ce te zbaţi atâta? O glumă proastă e o glumă proastă, moartea unui om, moartea unui om, moartea unui copac, moartea unui copac, un adulter este un adulter, nimic nu-i mai mult decât ceea ce este. Mai departe de înţelegerea asta nici profeţii n-au ajuns. Poţi să fii încântat că ţi-a pus coarne o inteligenţă dintre cele mai strălucite. Măcar tu ştii că ai fost înşelat de o femeie care a înţeles armonia universului...

VARGA: Mă gândesc că excelenţa-sa o să mă întrebe de Apolonia. El o să mă întrebe, şi-o să-i răspund că ea n-a putut suporta ruşinea şi s-a sinucis. Cred că o să am atunci un sentiment de justificată mândrie paternă.

IULIANA: Excelenţa-sa o să fie foarte plăcut impresionată de această întâmplare şi de suferinţa noastră demnă. Excelenţa-sa o să fie încântată că în sfârşit s-a găsit o nobilă care nu s-a purtat ca o târfă. Excelenţa-sa o să spună câteva fraze de condoleanţe pe care i le-a pregătit secretarul încă de la Viena, o să lase să-i curgă pe obrazul stafidit o lacrimă pioasă, singura lacrimă pe care o are şi pe care o foloseşte în toate împrejurările, pe urmă o să ne îmbărbăteze şi pe urmă... pe urmă o să trecem la masă.

VARGA: Nu ţipa, capră fătarnică! Da, aşa o să fie. Pe urmă o să trecem la masă.

IULIANA: De fapt, te bucuri, dragul meu câine... A, nu te

supăra că îţi spun câine, nu veni cu demnitatea asta idioată, care mă scoate întotdeauna din sărite! Ţi-am spus câine nu din trufie sau din mânie, ţi-am spus; câine din dorinţa de a fi cât mai exactă. Ai văzut, sper, în purtarea mea chiar şi o tresărire de duioşie... Neghioaba şi zadarnica ticăloşie a oamenilor mi-a stârnit întotdeauna mila. Ce lipsit de bucurii trebuie să fie un om ca să se înhaite la meseria plicticoasă de ticălos... O, pe mine nu m-au fascinat niciodată bărbaţii ticăloşi, mândri de ticăloşia lor ca de-un cal de rasă, pe mine m-au lăsat întotdeauna rece privirile diavoleşti... Sărmanii învingători, cum îşi strâng ei curelele ca să-şi cumpere o cunună de lauri pe care n-o vede nimeni! Sărmanii cuceritori de femei care cuceresc toate femeile şi mor fără să ştie ce este femeia... Deci, dragul meu câine, copilul meu nemernic, nu face scene de gelozie... Dacă faci scene de gelozie mă duc să fac o baie, sau mă culc cu bărbierul într-o căpiţă de fân... Ştii doar bine că mie mi-au plăcut îngerii, copiii răsfăţaţi ai soartei... Tu, din vanitatea ta copilărească, ai omorât-o, ca să-ţi rotunjeşti viaţa, ca să poţi să-i spui excelenţei sale „Fiica mea n-a suportat dezonoarea”. Numai pentru această frază ai făcut-o. Pentru nimic altceva.

VARGA: Poate omul să fie atât de ticălos? Poate omul să curme viaţa altuia numai dintr-o nevoie atât de meschină? *(Tot el ajunge la această concluzie.)* Poate. Omul poate să fie oricât de ticălos...

IULIANA: Aveai nevoie de o aureolă. Era jucăria care îţi lipsea... Ce nu-mi place mie la tine e că nu eşti ticălos până la capăt... Am obosit. Iarăşi am obosit...

VARGA: Voiam ca totul să se rotunjească, să se împlinească. Jertfa Apoloniei ar fi adus lumină în toată existenţa noastră... Omul tinde spre armonie şi taie toate florile care nu-ncap în planul armoniei sale. Cu orice preţ, numai armonie să fie... chiar cu preţul sângelui. Să piară durerea de rinichi, să piară

răzvrătiţii, s-o văd pe Apolonia în chip de fecioară martiră şi pe împărat zâmbindu-mi. E bine. De fapt, e foarte bine.

NEMEŞ *(apare isteric şi apoi dispare):* Bucuraţi-vă!... Bucuraţi-vă şi înveseliţi-vă!... A venit Apolonia!...

IULIANA: Apolonia n-a murit. A venit Apolonia?

VARGA *(mai mult pierdut decât bucuros):* Apolonia trăieşte... Apolonia trăieşte... Doamne, Dumnezeule, ce mare bucurie...

IULIANA *(zâmbind):* Ei, dragul meu, vezi ce făţarnic eşti, ce stânjenit eşti când vrei să te bucuri de ceva?... îmi vine să râd de bucuria ta... De ce te prefaci? Ştii foarte4 bine că această veste te-a întristat... Da, da, nu-ţi mai lua aerul ăsta de oaie jignită... Iarăşi o întâmplare care ţi-a dat de râpă socotelile tale, mulţumirile4 tale. Ţi-e groază că excelenţa-sa n-o să-ţi mai strângă mâna cu căldură. De asta ţi-e groază! Restul n-are nicio importanţă. Să nu cumva să pierzi zâmbetul împăratului.

VARGA: Da. Apolonia există. Apolonia trăieşte. Şi excelenţa-sa n-o să mă mai bată protector pe umăr, n-o sa-mi mai spună „dragă Varga, sunt alături de tine în această nenorocire care a spălat ruşinea tuturora". N-o să se mai plimbe cu mine pe aleile parcului, şi împăratul n-o să-mi mai surâdă. Da, e adevărat. Voi pierde toate acestea.

IULIANA: Da, e adevărat, dragul meu, mă obişnuisem atât de mult cu gândul morţii fetei mele, încât această veste frumoasă mai mult mă întristează decât mă bucură. E aşa de greu ca după ce am plâns odată, să mă apuc acuma să râd cu gura până la urechi. E cu desăvârşire ridicol... De-abia mă obişnuisem cu ideea că singura mea fiică s-a prăpădit şi iată că singura mea fiică ţine să mă contrazică. O dată ce am plâns pentru un om, o dată ce mi-am adus tributul suferinţei, un asemenea om e mort cu adevărat pentru mine. Şi apoi

e şi chestie de obişnuinţă, dragul meu Varga. Acum s-o luăm iarăşi de la capăt?!

VARGA: Obişnuinţa e a doua natură.

IULIANA: M-am obişnuit cu ideea morţii scumpei noastre copile, eu n-am de gând să-mi schimb destinul meu îngrozitor de mamă nefericită… Nu că mi-ar sta bine în negru, dar m-am obişnuit. Pur şi simplu, m-am obişnuit. Chiar dacă ar veni aici şi ar ţopăi, ar striga, ar cânta, eu n-aş crede că ea există… Şi tu pierzi fraza excelenţei şi surâsul împăratului…

VARGA *(îşi dă cu părerea):* Mă gândesc că poate ar fi bine ni Apolonia să trăiască chiar dacă noi ne-am obişnuit ni această suferinţă şi ne-am făcut din această suferinţă lot felul de planuri… Sigur că ar fi fost plăcut ştii că fiica ta e o martiră… Altfel te plimbi pe stradă, alt gust are vinul, cu alţi ochi priveşti lumea. A fi tatăl unei martire e o situaţie plăcută în societate. După atâtea injurii care s-au abătut asupra noastră, moartea Apoloniei ne refăcea grandoarea.

IULIANA: Da. Era o afacere foarte bună… Toată povestea asta cu reîntoarcerea ei e un lucru de prost-gust. Tocmai acum, când gustam durerea şi-mi plăcea aşa de mult să sufăr în tăcere, vai, e o nedreptate…

VARGA: Da. Mă apucă groaza când văd că se prăbuşeşte edificiul măreţ pe care l-am ridicat… Vizita excelenţei nu mai are niciun haz… El venise să ne consoleze, venise să ne aducă compasiunea şi consideraţia împăratului… Îţi dai seama în ce situaţie jalnică o să-l punem când o să-i spun că Apolonia trăieşte? Ar însemna că bietul om a făcut drumul degeaba. Vii tocmai de la Viena pe vremea asta afurisită şi nesigură ca să mângâi pe cineva, şi vezi că Ala nu are nevoie de mângâierea ta?!… Cum pot să-i aduc o asemenea jignire? Nu pot să-i spun „Apolonia trăieşte, înălţimea-voastră”. Nu pot să-i spun aşa ceva chiar dacă m-ar tăia în bucăţele.

IULIANA: Asta-i bună! Cum o să-i spui excelenţei că Apolonia trăieşte? Cine este excelenţa sa ca să poţi să-l târâi pa drumuri zadarnic? Cum o să-i spui excelenţei-sale neghiobia că Apolonia trăieşte? împăratul are nevoie de un exemplu. Are nevoie de o fiică de nobil care nu s-a purtat ca o târfă... Oricum, acest exemplu va fi dat. Dacă nu-l vom da noi, îl vor da alţii. Alegerea împăratului căzuse asupra noastră şi trebuie să fim demni de această înaltă favoare. Gata, nu mai schimbăm nimic. Apolonia să rămână martiră...

VARGA: E încă foarte tânără. Poate vrea să trăiască...

IULIANA: La urma urmei, ce e un om, dragul meu? Iartă-mă că filosofez într-o clipă ca asta... Câteva dorinţe, câteva aspiraţii făţarnice, câteva plăceri meschine, o veşnicii frică de moarte, câteva tabieturi, şi asta e totul... Sigur că vrea să trăiască. Cine nu vrea să trăiască? Dar, la drept vorbind, de ce o fi ţinând aşa de aprig să trăiască? Să mai sucească capul altor bărbaţi? Să sucească capul unor bărbaţi care până la urmă o vor dispreţui? De ce să trăiască? Ca să cunoască minciuna, prostia şi speranţa? Spune-mi, Varga, de ce să trăiască? Ce rost are să trăiască? De ce să ne strice toată liniştea? De ce, Varga, de ce?

VARGA: M-apucă groaza la gândul că aş putea pierde zâmbetul împăratului. Decât să pierd zâmbetul împăratului, mai uşor mi-aş pierde viaţa... Ce credeam noi despre Apolonia? Că n-a putut rezista ruşinii îngrozitoare de a fi nevasta unui iobag şi s-a sinucis... Ne-a durut şi ne-am bucurat în acelaşi timp. Uite că Nemeş ne-a minţit, uite că nu-i atât de ticălos pe cât speram... Uite că m-a minţit cu frazele lui grozave... Uite că nu era câinele de care aveam nevoie... A fost un câine făţarnic...

IULIANA: Lasă înălţimile abstracte într-o vreme ca asta!... Se apropie vizita excelenţei şi trebuie să hotărâm ce facem cu Apolonia... Să renunţ la aerul meu de mama

nefericită, căreia destinul i-a răpit singura odraslă?

VARGA: O, Nemeş, ticălos făţarnic! Şi mi-a spus că citise în sufletul meu şi că se grăbise să îndeplinească fără poruncă hotărârea sufletului meu.

IULIANA: Nu, n-ai dreptate să-l ponegreşti pe bietul Nemeş. Nu, de întunericul din adâncul sufletului lui nu m-am îndoit niciodată. Oricât de ticălos ar fi un om, tot mai are ceva de învăţat de la Nemeş. A fost o neghiobie la mijloc. O prostie. Şi iată că Apolonia există. *(Îşi dă şi ea cu părerea.)* Poate că ar trebui să ne bucurăm. Tu ce crezi? Poate că ar trebui să ne bucurăm. Poate că ar trebui s-o strângem în braţe şi să dăm o petreceri' în cinstea ei... Poate că ar trebui să ne bucurăm. Tare mi-e teamă că aşa se cade, să ne bucurăm. Tare mi-e că o să ne bucurăm şi o să se ducă dracului vizita excelenţei-sale.

VARGA: Nu, n-o să ne bucurăm. De ce să ne bucurăm? Am stabilit o dată pentru totdeauna. Am stabilit că fiica noastră e martiră, martiră rămâne. Eu vreau să fiu tatăl, unei martire.

IULIANA: Şi eu vreau să fiu mama unei martire.

VARGA: Atunci, atunci?

IULIANA: Laşule, laşule... Slab şi nemernic, nicio povară nu pot suporta umerii tăi bicisnici. Atunci, atunci?... Nu ştii ce urmează? Vrei să-mi dai mie povara acestei crime? Vrei să mă laşi pe mine să gândesc? Eu să gândesc crima, Nemeş s-o înfăptuiască şi tu să profiţi de ea... Stai pe scaun, nu te mişca, că mă înfurii... De fapt, aşa e şi firesc. Eu să gândesc crima, cine o s-o gândească dacă nu eu? Nemeş o s-o înfăptuiască fiindcă asta-i. Meseria lui, iar de profitat cine vrei să profite? Capul familiei.

VARGA: Ce spui, Iuliana?!... Poate, totuşi, nu facem cruzimea asta. Poate, totuşi, Apolonia o să ne sară de gât şi o să ne bucurăm. Poate că totuşi ar fi mai bine să ne bucurăm. Am eu o presimţire. Mai bine să ne

bucurăm…

IULIANA: Bine. Dacă crezi că-i mai bine să ne bucurăm, ne bucurăm. Bucură-te!… Am să mă uit la bucuria ta, am să capăt putere şi am să mă bucur şi eu la rândul meu… Uite ce înfăţişare de mort ai. Sigur că tu, tu ai vrea să te bucuri, că nu eşti chiar o fiară… Dar nu se mai poate. De mult nu se mai poate. Trebuie să ne obişnuim cu ideea că suntem nemernici, să nu ne mai răzvrătim prosteşte împotriva naturii. Sigur că era bine să ne bucurăm că Apolonia trăieşte. Sigur că era bine ca noi să ne iubim şi să ne înţelegem, sigur că era bine, dar vezi şi tu că nu se poate… Moartea Apoloniei ne-a ridicat în ochii tuturora şi cum o să renunţăm noi la moartea Apoloniei? Moartea Apoloniei e un bun al nostru, o moşie a noastră, n-o s-o vindem nimănui.

VARGA: Atunci, Apolonia nu există. Nemeş a minţit…

IULIANA: Ce slab eşti!… Cu slăbiciunea asta puteai să te faci popă şi să arăţi oamenilor calea spre Dumnezeu… Ba da, Apolonia există. Apolonia există, dar nu va mai exista…

VARGA: Pot oamenii să fie atât de nemernici? Pot ucide un semen de-al lor pentru bucurii atât de meschine? *(Tot el.)* Pot. Sigur că pot… Singura mea durere e că ticăloşia mea nu-i întreagă, numai o ticăloşie întreagă îţi aduce liniştea. Să nu mai fie nicio lumină… Niciun fir de lumină. Întuneric. Numai întuneric. Să nu mai fie nicio dâră de lumină, să numai fie nicio întrebare care să mă chinuie… Dacă n-ai o ticăloşie desăvârşită, nu te poţi bucura de ea… Ajunge o dâră de lumină ca să distrugă toată prada întunericului… Decât un ticălos pe jumătate mai bine om de treabă… Nu… Poate că-i mai bine s-o primim cu braţele deschise pe Apolonia. Ştiu) că e idiot ce spun, dar gândul ăsta mi se pare mai curat. S-o strângem la piept pe Apolonia ca doi părinţi cumsecade… şi gata…

IULIANA: E prea târziu pentru asta…

VARGA: S-o ucidem pe Apolonia? Ar fi odios…

IULIANA: Ascultă, dragul meu, ai fi tu în stare să renunţi la zâmbetul împăratului de dragul Apoloniei?

VARGA *(după o pauză):* Nu. *(Se cutremură.)* Ei, cum pot să fiu în halul ăsta de nemernic?! Extraordinar… Parcă zâmbetul împăratului sau strângerea de mână a consilierului ar însemna soarele existenţei?! Nu înseamnă nimic, sunt convins că nu înseamnă nimic, dar numai gândul că împăratul şi-ar retrage zâmbetul, că nu m-ar mai întreba ce mai fac drăgălaşii mei de rinichi, mă îngrozeşte.

IULIANA: Omul e minciună, se confundă cu propria lui eroare şi a renunţa la eroare e ca şi cum ai renunţa la viaţă.

VARGA: S-o ucidem pe Apolonia? Ar fi odios…

IULIANA: Nu ştiu dacă ar fi odios. De ce s-o ucidem?!… Apolonia să-şi dea singură seama de greşeală, să-şi ceară iertare, să nu mai rabde ruşinea, să simtă nevoia de a muri, şi noi… noi să nu ne împotrivim. Trebuie să ne fie recunoscătoare şi nouă şi împăratului, să fie fericită că i-am salvat onoarea. Să moară strigând „Trăiască împăratul”!

VARGA: Îi ceri prea multe. După ce moare, să mai strige şi „Trăiască, împăratul”?!

IULIANA: M-am gândit şi la asta… E şi-n interesul Apoloniei să strige „Trăiască împăratul”. Spiritul de sacrificiu face moartea mai plăcută. Nu-ţi aminteşti ce senini fi împăcaţi mureau sfinţii părinţi? Mergeau la moarte ca la nuntă. Ce te holbezi aşa la mine?

VARGA: Îţi admir necruţarea. O admir ca pe-un apus de soare în munţi. Dacă aş fi avut necruţarea ta, aş fi ajuns stăpânul lumii. Ce frumoasă eşti! Iubito, iubite, eşti cu adevărat un zid de piatră, cine se loveşte de tine, se sfarmă…

IULIANA; Nu-i vreme de iubire... Dacă citeai *Biblia*, ştiai că exista timp pentru, iubit,

timp pentru urât,
timp pentru iertare,
timp pentru necruţare.
Acum e timpul necruţării. Ea trebuie să-şi cerşească moartea şi noi să-i dăruim moartea ca un semn al bunătăţii noastre.

VARGA: Totuşi, dacă mă gândesc bine, nu ştiu exact de ce vrem noi ca Apolonia să moară.

IULIANA: Nici eu nu ştiu exact... Dar după ce vom săvârşi fărădelegea, se va face lumină.

VARGA: Aşa târziu?!

IULIANA: Dacă lumina n-ar veni târziu, întunericul nu şi-ar săvârşi menirea. Astăzi soarta luminii, să vină la spartul târgului, când nu mai e nimic de făcut.

APOLONIA *(apare speriată, se lipeşte de un zid interior. Se vede că în acest zid şi-a găsit speranţa, de aceea se apropie cât mai mult de el),*

IULIANA: Bună ziua, fata mamei... Să nu te-nşele căldura, vocii mele. Totdeauna primele cuvinte le rostesc cu duioşie. È o simplă obişnuinţă, care nu înseamnă, nimic. Nu-ţi arunca privirea spre taică-tu, nici de la el nu va veni îndurare. Nici de la mine nu va veni îndurare. Nicăieri nu vei găsi îndurare.

AUOLONIA *(se lipeşte de zid),*

IULIANA: Dragostea mea de mamă nu e vrăjmaşa necruţării mele. Eşti pregătită să asculţi adevăruri înfricoşătoare?

APOLONIA: Nu sunt pregătită.

IULIANA: Cu atât mai rău... Mi-e greu să te aştept. Timpul necruţării e foarte scurt, vine îndată timpul milei şi căinţei. Aşa că trebuie să ne grăbim...

APOLONIA *(ţipăt):* Unde-i iubirea? Unde-i iubirea? Unde-i iubirea?

VARGA: Mi-e milă, Iuliana. Iartă-mă, mi-e milă.

IULIANA: Rău faci. Dai o pildă urâtă... Părinţii trebuie să se arate uniţi în faţa copiilor. N-ai decât să plângi! Ţi-e

milă şi de Apolonia şi ţi-e frică şi de mine... Hotărăşte-te! Dacă ţi-e milă de Apolonia, luptă-te cu mine. De fapt, pentru tine sunt necruţătoare, nenorocitule. Eu n-am nevoie de zâmbetul împăratului. Eu am fost amanta împăratului. Eu am fost amanta împăratului şi-am avut de la el mai mult decât zâmbetul bleg şi distrat pe care-l cerşeşti tu de ani de zile.

VARGA: Iartă-mă, Iuliana.

IULIANA: Iartă-mă, Apolonia... Sunt silită să rostesc cu voce patetica câteva adevăruri măreţe.

APOLONIA: înainte de a scoate sabia, omul născoceşte câteva cuvinte măreţe care se ridică În cer în timp ce capul victimei se prăbuşeşte la pământ. Nu se poate omorî fără cuvinte măreţe? Nu se poate înjunghia fără un ideal în spate?

IULIANA: Nu se poate. Aşa-i place crimei, să se lăfăie în măreţie. Observaţia ta la adresa călăilor e adevărată, nu ţi-am negat niciodată inteligenţa. Călăii au prostul obicei de a azvârli condamnaţilor cuvinte măreţe. Dar e greu să scapi de acest obicei. Eu am vrut să scap, crede-mă, n-am reuşit. Nu ştiu cum dracu se face, totdeauna când vrei să trimiţi un om pe lumea ailaltă, îţi vin în cap numai cuvinte măreţe, destin, adevăr, ideal, Dumnezeu, iubire chiar. Iată şi cuvintele măreţe pe care vreau să le rostesc. Aş fi preferat să te ştiu martira unei cauze drepte decât supravieţuitoarea propriei laşităţi...

VARGA: Frumoase cuvinte... Când aud asemenea cuvinte măreţe, uit de durerea rinichilor, am senzaţia că zbor... Foarte frumoase cuvinte!

IULIANA: Nu te purta ca la bâlci, copil răzgâiat ce eşti... Frumoase cuvinte!... Dacă ţi s-ar cere să mori tu cu vorbele astea în braţe, ar mai fi ele aşa de frumoase? Mă dezgusti...

APOLONIA: Mă simt bine lângă zidul ăsta... E un zid bun şi cald... E un zid mai cald decât celelalte ziduri. Toate

zidurile sunt reci, numai zidul ăsta are căldura unui om. Ar putea, dacă l-aş îmbrăţişa, dacă l-aş mângâia, dacă l-aş încălzi, să se preschimbe într-un om. De ce vă miraţi? Când sunt atâţia oameni care s-au preschimbat în ziduri, de ce nu s-ar preschimba şi-un zid într-un om?!

IULIANA: Copila mea, păstrează-ţi liniştea în acest ceas de cumpănă.

APOLONIA: Ce ciudată căldură răspândeşte zidul rece de piară... Mă simt foarte bine aici... Aici am să rămân o viaţă întreagă...

VARGA: Noi vrem să facem din tine o fiinţă superioară, care recunoaşte gravitatea faptelor, înţelege oamenii şi istoria. Trebuie să înţelegi că, fiind nevasta unui iobag, ai adus dezonoarea întregii noastre familii.

APOLONIA: Înţeleg...

IULIANA: Nu înţelegi. Aş vrea să înţelegi mai adânc... Noi vrem ca din adâncul inimii să-ţi fie ruşine de ce-ai Iile ut. Noi vrem să gemi de durere şi pocăinţă...

APOLONIA: Eu nu simt nici durere, nici pocăinţă. De ce vreţi să-mi daţi pe umeri o măreţie care mi-e străină?

IULIANA: Noi îţi arătăm calea datoriei.

APOLONIA: Calea datoriei e totuna cu calea morţii.

VARGA: Da. Uneori cele două drumuri se întâlnesc.

APOLONIA: Nu vă e de ajuns sacrificiul meu? Vreţi să şi cred în raţiunea morţii mele?

IULIANA: Da. Asta vrem. Ce rost ar avea un sacrificiu lipsit de flacăra credinţei?

APOLONIA: Ce călăi pretenţioşi mai sunteţi... Nu s-ar putea să-mi dau pur şi simplu duhul?

IULIANA: Fără să strigi „Trăiască împăratul”? Nu! Dacă mi strigi „Trăiască împăratul”, n-are niciun rost. N-avem nevoie de-o victimă, ci de-o martiră.

APOLONIA: Eu mă simt victimă.

VARGA: Asta e greşeala ta. Îi răpeşti morţii frumuseţea.

APOLONIA: Nu mă gândesc la frumuseţea morţii.

IULIANA: Nu e vorba de-o moarte obişnuită. Tu eşti un exemplu. Un exemplu al mândriei aristocratice. Un exemplu al castităţii nobilimii.

APOLONIA: Eu nu vreau să fiu un exemplu. Cine are nevoii' de un asemenea exemplu? Cine câştigă din moartea mea?

VARGA: Noi, familia, împăratul, societatea, şi în cele din urmă, istoria.

APOLONIA: Istoria nu există pentru o biată femeiuşcă rea de muscă. Istoria n-ajunge până la mine... Eu vreau să trăiesc. Eu vreau să trăiesc. Eu vreau să trăiesc şi să cânt. Eu vreau să trăiesc şi să dansez. *(Se desparte de zid şi se aruncă în faţa celor doi părinţi.)* N-auziţi? Eu vreau să trăiesc! N-auziţi? Eu vreau să trăiesc! Din pricina lui Dumnezeu, a istoriei, bietul om nu mai are timp să trăiască... Toate bazaconiile astea măreţe îi sug sângele picătură cu picătură. Ziduri reci ale morţii, asta sunteţi. *(Se întoarce.)* Zidul meu e mai bun şi mai blând decât voi... E un zid foarte cald...

IULIANA: Dragă Apolonia, trebuie să ne ceri tu îngăduinţa de a-ţi pune capăt zilelor. Tu trebuie să ai această conştiinţă. Tu trebuie să fii măreaţă, şi noi mai mărginiţi... Dar nu atâta de mărginiţi încât să te oprim din calea măreţiei tale.

APOLONIA: Ce călăi leneşi mai sunteţi. Victima să facă totul... Victima să aibă mustrări de conştiinţă, victima să-şi sape mormântul, victima să strige „Trăiască împăratul". Dar voi, voi, călăilor, voi ce faceţi? Mâncaţi pâinea de pomană!

VARGA: Nici tu nu eşti victimă, nici noi nu suntem călăi. Tu eşti o martiră, iar noi, părinţii tăi nefericiţi...

APOLONIA: Măcar aveţi, dragii mei, o otravă mai puternică?

IULIANA: Otravă? De ce ne ceri nouă otravă?... Datoria unei martire e să-şi procure singură otrava.

APOLONIA: Vreau să trăiesc!... Vreau să trăiesc! Vreau să

trăiesc şi să mă culc cu toţi bărbaţii din lume. Cu toţi! *(Se îndeasă în zid.)* Un om... în zidul ăsta de piatră se ascunde un om. O, dacă ar exista un om pe lumea asta, unul singur... Dar nu există niciun om... Ură, numai ură există. Am să fac eu un om din acest zid de piatră. *(Desenează.)* Nasul, ochii, gura... Un om! Dacă ar exista un singur om pe lumea asta... *(Bea otravă*, *se prăbuşeşte şi moare.)*

VARGA: Ticăloasa! A murit fără să strige „Trăiască împăratul”!

(Cineva strecoară sub uşă o scrisoare. Varga o ridică şi *o citeşte.)*

VARGA: Excelenţa-sa ne roagă să-l scuzăm că nu poate să ne facă vizita făgăduită... Împrejurări noi şi dintre cele mai grele îl împiedică să părăsească Viena. Ne roagă să-l scuzăm. Ne roagă să-l scuzăm. Ne roagă foarte mult să-l scuzăm... Şi noi pregătisem totul pentru el, şi vinuri, şi mâncăruri alese, şi farmecele tale, şi jertfa Apoloniei. Excelenţa-sa ne roagă să-l scuzăm.

IULIANA: O să-l scuzăm. Are omul alte treburi... Nu fi supărat, dragul meu. Te simt din nou apropiat... Toate crimele sunt zadarnice. Acum, când crima s-a săvârşit, putem să şi plângem. *(Ţipăt înfricoşător.)* Apolonia! Apolonia!

VARGA: Apolonia nu mai există. Poate că ar fi trebuit să existe... Dumnezeu să ne mai înţeleagă. Încurcate sunt căile tale, Doamne...

---- CORTINA ----